

Klosser Innovasjon AS

Årsberetning 2019

Styret har hatt fem styremøter i 2019, og legger med dette fram årsberetningen for Klosser Innovasjon AS.

Innledning

Klosser innovasjon har tatt en nasjonal rolle innen bioøkonomi, og er et bioøkonomisenter med sin satsing på innovasjonssenteret Biosmia, klyngene NCE Heidner Biocluster og Greenheart Industry og inkubator tilbudet for bedrifter. Bioøkonomi er et område hvor Hedmark og Innlandet har store ressurser og muligheter. Innlandsutvalget anbefalte i sin rapport i 2015 en etablering av et bioøkonomisenter. Dette er også besluttet av fylkeskommunene i Hedmark og Oppland i deres bioøkonomistrategi fra 2017. Klosser innovasjon har ved sitt arbeid fra 2012-2019 med klynger og innovasjonsprosjekter, etablert et slikt bioøkonomisenter.

Bioøkonomi handler om utnyttelsen av fornybare biologiske ressurser med bioteknologi og andre teknologier for mat, helse, materialer, kjemikalier og energi. Jordbruk og skogbruk er tradisjonelle næringer i Innlandet med tilhørende næringsmiddelindustri og treindustri. Utfordringen er at næringslivet må bli mer innovative for å ta ut potensialet for verdiskaping, og det er et stort vekstpotensial i bioklyngen NCE Heidner med 50 bedrifter og institusjoner. Klyngen arbeider for økt verdiskaping innen bærekraftig matproduksjon. Norsk teknologi, genetisk materiale og mat selges nå fra Heidner-klyngen til over 50 land.

Industriell utvikling er viktig for verdiskapingen, og Klosser innovasjon har prioritert dette feltet. Et helhetlig opplegg med et godt inkubator tilbud og omstillingsprogram har resultert i forbedringer i eksisterende bedrifter og etablering av nye industribedrifter i Hedmark. Klosser innovasjon arbeider sammen med 7Sterke for at klyngen Greenheart Industri også blir tatt opp i det nasjonale klyngeprogrammet.

Virksomhetens art

Klosser innovasjon er et ledende innovasjonsselskap og skal med sin kompetanse være en inspirator og pådriver for næringsliv i Innlandet. Klosser innovasjon skal gjennom sitt arbeid også være en viktig bidragsyter til det grønne skiftet. Klosser innovasjon har kontorer i Hamar, Kongsvinger, Tynset, Brumunddal og Grue. Klosser innovasjon har avdeling for røyeoppdrett på Rena og vil opprette et kontor i Elverum i 2020. På denne måten er selskapet etablert med aktiviteter i alle regioner i Hedmark. Selskapet arbeider med idéer som kan gi nye vekstbedrifter eller økt vekst i eksisterende bedrifter. Vi engasjerer oss i virksomheter som har potensial for betydelig økonomisk vekst ofte gjennom internasjonalisering.

Målet er å stimulere til økt næringsutvikling, innovasjon og forskning. **Klosser innovasjon har virksomhetsområdene inkubator, innovasjonssenter, klynger og nettverk og regional næringsutvikling.** Klosser innovasjon har spesialkompetanse og satser innenfor fire strategiske områder: bioøkonomi, industri, helse og digital tjenesteyting.

Forretningsområder

INKUBATOR: Klosser innovasjon har fått finansiering av inkubatorarbeidet med 3 mill. kroner fra SIVA og 4,8 mill. kroner fra Hedmark Fylkeskommune for å kunne dekke hele Hedmark. Klosser inkubator har arbeidet både med industribedrifter, teknologibedrifter og annet næringsliv i hele fylket. Erfaringen viser at Klosser innovasjons tilstedeværelse gir en betydelig økning i tilfanget av nye forretningsidéer og nye inkubatoravtaler med bedrifter. Vi ser at systematisk jobbing med innovasjon og tilrettelegging for FoU i hele fylket, forløser vekstpotensialet i næringslivet. Fortsatt styrking av inkubatorordningen vil derfor være avgjørende for å realisere mer av Innlandets vekstpotensial ved blant annet implementere fylkeskommunens bioøkonomistrategi.

Klosser Inkubator har i 2019 hatt **147 vekstidéer** til vurdering, som er på nivå med de siste årene. Ved utgangen av 2019 er **77 bedrifter i inkubasjon**, hvorav 35 er nye bedrifter i 2019. 21 bedrifter er i preinkubasjon, 28 startups i inkubasjon, 21 forretningsmessige innovasjoner i eksisterende bedrifter og 7 bedrifter er i oppfølging i post-inkubasjon. Klosser inkubator har de siste årene vært involvert i flere planlagte nye fabrikketableringer. Så langt er fem bedrifter etablert og i gang med produksjon (Salsus, Nordisk Massivtre, Østlaft, Switcher Mypower, Gransjøberget Viltkjøkken). Det er mange faktorer som skal på plass for slike nyetableringer av industribedrifter, og gjennomsnittlig etableringstid er erfaringsmessig 3-4 år.

Inkubatoren bistår de fleste bedriftene i inkubasjon med innhenting av kapital. I 2019 ble det hentet inn 35 millioner kroner i ny egenkapital samt tilskudd fra NFR, RFFI, IN og Skattefunn m.m. på 26 mill. kroner. Vi håper på flere investeringer i tidligfasebedrifter både fra First Seed og andre investorer i 2020. For å øke tilfanget av inkubatorbedrifter har Klosser inkubator inngått samarbeidsavtaler med klyngene NCE Heidner Biocluster, Greenheart Industry (7Sterke), Norwegian Wood Cluster, HelseINN og Ressursforum Innlandet.

Strategisk fokus 2020:

- Spesialisering av inkubatordriften innenfor bioøkonomi, digital tjenesteyting, helseteknologi og industri.
- Tett kobling av inkubatoren mot såkornfondet First Seed, private investornettverk og nasjonale investeringsfond.
- Forsterke samarbeidet med inkubatorer både nasjonalt og internasjonalt
- Styrke egen kompetanse og tilbud innenfor bærekraft, internasjonalisering og digitalisering.
- Bærekraftige forretningsmodeller hos alle inkubatorbedriftene.

Mål:

- Stabilt høyt tilfang av forretningsidéer i alle regioner Klosser innovasjon arbeider (mer enn en inkubatoridé pr. 2000 innbyggere)
- Inkubatoravtaler i alle regioner
- Til enhver tid ha 15-20 industrirelaterte virksomheter i inkubasjon

INNOVASJONSSENTER:

Klosser innovasjon har fortsatt sin sterke satsing på bioøkonomi gjennom klyngene NCE Heidner Biocluster og Greenheart Industry, videreutvikling av senteret Biosmia og gjennom arbeid med innovasjonsprosjekter. Konferansen **Biotown** ble arrangert for femte gang i 2019 med rundt 500 deltagere på tre arrangement. Hovedarrangementet "One Health" med fokus på bekjempelse av antibiotikaresistens ble holdt i Hamar Kulturhus. Til dette arrangementet ble det laget en kort informasjonsfilm som ble finansiert av fylkeskommunen, og vi fikk et stort innslag på NRK Dagsrevyen om arrangementet. I tillegg til "One Health" ble "Skogen inn i fremtiden" arrangert i Kongsvinger og "Fremtidens matproduksjon" i Alvdal. Det var svært gode tilbakemeldinger på alle tre arrangementene og gjennomføringen av disse.

BIOSMIA: Klosser innovasjon har drevet et markedsdrevet innovasjonssenter i seks år. Klosser innovasjon fikk støtte på 2,5 mill. kroner fra Landbruks- og Matdepartementet og 2 mill. fra fylkeskommunen til BioSmia i 2019. Senteret BioSmia tilbyr ulike tjenester inn mot næringslivet og academia, og er en pådriver og et sekretariat for innovasjonsprosjekter innen bioøkonomi. Det arbeides med nye innovasjoner gjennom kompetansemegling til bedriftene og søknader om støttemidler fra FORREGION, RFFI og Norges Forskningsråd. Klosser BioSmia deltar aktivt i prosjektene. Når prosjektene går over til kommersialisering, får bedriftene oppfølging av Klosser inkubator. I tillegg til innovasjonsprosjekter hos bedrifter, driver Klosser innovasjon egne prosjekter som skal skape nytt næringsliv.

Landbasert oppdrett av røye: Over flere år har Klosser BioSmia drevet et utviklingsarbeid for landbasert oppdrett av røye. Dette har dekket teknologivurdering, mobilisering av røyeoppdrettere og støtte i søknadsarbeidet for konsesjon. Prosjektet har hatt delfinansiering av Hedmark Fylkeskommune. Rendalsfisk AS har fått konsesjon og kommet lengst med sine planer. De jobber med å få finansieringen på plass i løpet av 2020 for et produksjonsanlegg for 1000 tonn røye. Fire andre gründere/selskap er i prosess med konsesjonssøknad for ulike typer anlegg fra 10 til 400 tonn. I tillegg har Klosser innovasjon flere nye interessenter i Innlandet. En avgjørende faktor for å lykkes med røyeoppdrett er tilgang på god yngel. Klosser innovasjon har derfor etablert et **avlsprosjekt for Røye** med mål om bedriftsetablering (Arctic Red) i 2020. Klosser innovasjon er prosjekteier og prosjektet er delvis finansiert av Regional Forskningsfond Innlandet (RFFI). Bak prosjektet er et partnerskap av norske røyeoppdrettere, Høgskolen i Hedmark, NMBU, og ikke minst kunnskapsoverføring fra avlsmiljøet i NCE Heidner Biocluster og oppdrettsmiljø på Sunndalsøra. Det vil bli sendt inn en søknad om et nordisk stamfiskprosjekt med Nofima som partner våren 2020.

Diagnostikk av antibiotikaresistens: Sammen med Høgskolen i Innlandet har Klosser BioSmia deltatt i prosjekt for utvikling av ny teknologi for raskere diagnose av antibiotikaresistens. Dette er et viktig prosjekt også for NCE Heidner Biocluster. Sammenhengen mellom trygg matproduksjon og vår egen helse ble som nevnt hovedtema på Biotown "One Health". Målet med prosjektet er å kommersialisere diagnostikktjenesten ovenfor helsevesenet og norsk husdyrproduksjon. Klosser innovasjon er også med i et prosjekt finansiert av forskningsrådet for å lage et nettverk som dekker folkehelse, dyrehelse og miljø. Folkehelseinstituttet er prosjektleder. Klosser deltar i en stor EU-søknad som sendes inn mai 2020.

KLIPP – Klimasmart proteinproduksjon fra insekter: Dette er et interregprosjekt med samarbeidspartnerne Høgskolen i Innlandet, Dalarna Science Park og Klosser BioSmia. Formålet er en teknologikartlegging og en vurdering av de kommersielle mulighetene for proteinproduksjon hvor insektlarver fores opp med restråstoff fra matindustrien.

Høsting av bær fra Innlandets utmark: Klosser innovasjon har tatt initiativet til et pilotprosjekt for høsting av blåbær for kommersielt salg som er støttet av fylkeskommunen. I tillegg deltar vi i et større forskningsprosjekt ledet av NIBIO med et tilsvarende mål for kommersiell innhøsting av tyttebær.

Potet som restråstoff: Bruk av antioksidanter som konserveringsmiddel: Et samarbeidsprosjekt finansiert av Norges Forskningsråd, mellom Høgskolen i Innlandet, Nofima og Klosser innovasjon hvor en av hovedtingene er oppskalering av prosessen hos Klosser innovasjons avtalepartner i York, UK – Biorenewable Development Centre.

Vertikalt landbruk: Det har vært en rivende teknologiutvikling for innendørs produksjon av grønnsaker og bær. Her er det kunstig belysning med LED-lamper, og planter som ikke dyrkes i jord, men i vandig vekstmedium. Plantene kan dyrkes lag på lag i høyden, i et kontrollert vekstområde uten skadelige organismer. Klosser innovasjon har etablert kontakt med både nasjonal og internasjonal kompetanse på feltet, og ønsker nå å se på kommersielle muligheter i Innlandet for helårlig storskalaproduksjon.

Aquaponics : Dette er kombinasjonen av landbasert fiskeoppdrett med vertikalt landbruk (se over). Vann med slam fra fiskeoppdrettet brukes som næring for planteproduksjon f.eks. salat. Dette fungerer for fiskearter som lever i varmt vann. Klosser innovasjon i samarbeid med Universitetet i Agder skal se på kombinasjonen av røyeoppdrett med salatproduksjon.

Biogass Solør – Klosser innovasjon har vært prosjektleder for å se på mulighetene for et biogassanlegg i Solør. Prosjektet er finansiert av Regionsrådet og fylkeskommunen. Prosjektet skal kartlegge tilgjengelig biomasse, gjøre en teknologivurdering og lage en forretningsplan.

Strategi og mål 2020:

- Fokuserer mer på større innovative prosjekter med høyt verdiskapingspotensial.
- Etablere et kommersielt stamfiskanlegg som kan levere yngel (øyerogn) etterhvert som oppdretterne kommer i gang med sine bedrifter.
- Etablere en plan for kommersialisering av diagnostikk av antibiotikaresistens og starte prosessen for finansiering av bedriften.
- Få til salg av blåbær i pilotprosjektet
- Få suksess med første katapultprosjekt for oppskalering av produksjon (antioksidant)
- Lage en forretningsplan for vertikalt landbruk og identifisere drivere
- Konkludere på biogassprosjektet
- Starte opp 3-5 nye store innovasjonsprosjekt, hvorav minst to skal være innen anvendelse av skog.

KLYNGER:

NCE Heidner Biocluster: "Utviklet i Norge for et globalt marked"

Bioklyngen Heidner ble etablert i 2012, og 2019 var første år med status som Norwegian Centre of Expertise. Klyngen fikk fire nye medlemmer i 2019 og har nå 52 deltagere. **Formålet** med klyngeprosjektet er å forsterke verdiskapingen og bidra til at medlemmer blir globalt attraktive innen sine nisjer gjennom samarbeid, kunnskapsheving og innovasjon. **Visjonen** er å være et internasjonalt anerkjent utstillingsvindu for bærekraftige løsninger knyttet til matproduksjon.

Hovedmål 1: Styrke bedriftenes konkurransekraft i et internasjonalt marked

Hovedmål 2: Være et utstillingsvindu for bærekraftige løsninger knyttet til matproduksjon

Hovedmålene skal oppnås gjennom verdiskapende samarbeid innen fire fokusområder:

- **Internasjonal kommersialisering:** Styrke kompetansen på internasjonal kommersialisering og identifisere nye markedsmuligheter.
- **Nye muliggjørende teknologier:** Kombinere disse med etablert teknologi og kompetanse
- **Bærekraft:** Kompetanseheving på forretningsmodeller og markedsmuligheter
- **Innovasjon:** Akselerere innovasjonstakten i klyngen, fokus på radikale innovasjoner

Vurdering av måloppnåelse for 2019

NCE-statusen har betydd et kraftig løft for NCE Heidner Biocluster ikke bare økonomisk, men spesielt på omdømme og oppmerksomhet i media og samfunnet. Det er en økt tilgang på bedrifter som ønsker å bli medlem av klyngen. Måloppnåelsen har vært svært god, og følgende resultater kan trekkes frem:

- Mottatt «Silver label» fra European Secretariat for Cluster Analysis (ESCA). Dette er et kvalitetsstempel som viser at klyngen jobber godt etter en europeisk standard.
- Samarbeidsprosjekter i klyngen har utløst FoU- og innovasjonsmidler fra virkemiddelapparatet i 2019 på 115 mill. kroner
- Utviklet og gjennomført «Professionals program», et treningsprogram for internasjonalisering og kommersialisering, samt personlig utvikling.
- Fulltegnet konferanse «Land møter hav» i Ålesund i samarbeid med de blå klyngene NCE Blue Legasea, NCE Seafood Innovation og Biotech North
- Lykkes i å sette nasjonalt fokus på «én helse» i kampen mot antibiotikaresistens gjennom «Biotown: One health», nettverksprosjektet «NORSE» og filmen «Én helse».
- Temagrupper hvor store og små bedrifter samarbeider om bærekraft og digitalisering.
- En bedrift fikk SMB-instrumentet fase 1 under EU-programmet Horizon 2020.
- Bidratt på to arrangementer under Arendalsuka – Biovalley og debatt om genredigering.
- Kommunikasjon: 29 nasjonale mediaoppslag og 1443 følgere i sosiale medier

Mål for 2020:

- Arrangere Landbrukets Innovasjonscamp med problemstillinger fra medlemmene.
- Arrangere «Land møter hav» sammen med de blå klyngene: blågrønn innovasjonscamp.
- Etablere og arrangere kompetanseprogram i bærekraftig forretningsutvikling.
- Styrke arbeidet med Horisont 2020 og Horisont Europa og bidra på minst 2 EU-søknader
- Etablere forretningsmodell for klyngeprosjektet etter NCE-perioden.
- Kjøpe ny runde med «Professionals Program» og «Kompetanseløft digitalisering»
- Videreføre arbeidet i etablerte temagrupper

Greenheart Industry – 7Sterke:

7Sterke ble etablert som en industriforening for 13 år siden. Den omfatter industribedrifter og bedrifter tilknyttet verdikjeden til industrien for de syv kommunene i Sør-Hedmark.

Industriforeningen har 75 medlemmer med 4000 ansatte, bedriftene har en samlet omsetning på 9,5 mrd. kroner i 2018. Klosser innovasjon er partner og sekretariat for 7Sterke og for klyngeprosjektet Greenheart Industry. 20 av bedriftene er kjernemedlemmer i klyngen, som har som ambisjon om å skape en grønn industriutvikling i Kongsvingerregionen.

Klyngen har tre fokusområder

- Grønn sirkulær industri
- Bærekraftig digital produksjon
- Grønn logistikk

Måloppnåelse 2019:

- Greenheart industri leverte en sterk klyngesøknad i 2019, men nådde ikke helt opp i den harde nasjonale konkurransen om Arenastatus. Klyngemedlemmene er enige om å fortsette arbeidet mot en ny søknad i 2020.
- Stor aktivitet i alle fire nettverkene (bærekraft, produksjon, markedsføring og HR)
- Flere av bedriftene har vært i Klosser inkubator og oppnådd gode resultater
- Inngått treårsavtale med NAV om "Lean med glød" et ledertreningsprogram
- Arbeidstrening for 28 kandidater fra NAV (20-30 år) med 70% av kandidatene i jobb eller skole i etterkant.
- Partnerskapsavtale med 13 ungdomskoler og videregående skoler om tett samarbeid
- Deltagelse i interregprogrammet InsideOutEU med to industriklynger i Karlstad

Mål for 2020:

- Oppnå Arena-status
- Starte to forskningsprosjekter sammen med Oslo Met og klyngebedrifter
- Etablere kompetanseserier i bærekraft og arbeidsrett med Høgskolesenteret
- Søke interregprosjekt sammen med klyngen IUC Stål & Verkstad i Karlstad
- Etablere et samarbeid med Eyde-klyngen i Arendal om sirkulærøkonomi

REGIONAL NÆRINGSUTVIKLING:

Gode tilbud til hele næringslivet er nødvendig for å ta ut innovasjonspotensialet. Erfaring viser at det er svært mange innovasjonsideer og prosjekter som blir fanget opp og utviklet gjennom aktiv dialog med bedriftene og kommunene / næringsutviklingsapparatet. Klosser Innovasjon har i løpet av 2019 videreutviklet og konsolidert strukturen for dialog med de ulike regionene. Denne strukturen vil bli videreutviklet i 2020. Under følger status for de ulike regionene i Hedmark.

Kongsvingerregionen (Kongsvinger, Eidskog, Sør-Odal, Nord-Odal og Åsnes): Svært stor aktivitet over tid. Gjennom samarbeid med næringslivet og kommunene har Klosser Innovasjon bidratt til industrietableringer og stort antall utviklingsideer. Mange konkret utviklingsprosjekter er finansiert av kommunene i regionen (med Kongsvinger kommune som største bidragsyter) sammen med Hedmark fylkeskommune. Klosser innovasjon har prosjektansvaret for følgende prosjekter i Kongsvingerregionen.

- Omstillingsprogrammet
- Byregionprogrammet

- Innflyttende næringsliv
- Kings Cross - logistikk
- Destinasjonsutvikling Kongsvingerregionen
- Høgskolebyen Kongsvinger
- Helsebyen Kongsvinger
- 1.linje for Kongsvinger
- Klynge-satsning Industriklyngen 7sterke

Til sammen bidrar disse prosjektene til en helhetlig satsning som gir konkrete resultater i form av vekst- og innovasjonsprosjekter i eksisterende næringsliv, innflytterbedrifter, næringsrettet utdanningstilbud mv.

Hamarregionen (Hamar, Stange, Løten og Ringsaker): Klosser Innovasjon har høy aktivitet i Hamar som følge av inkubatorvirksomheten og NCE Heidner Biocluster (se eget kapittel). I løpet av 2019 er koblingen til HRU (utviklingselskapet til Hamar, Stange og Løten) blitt tettere. Det er inngått en samarbeidsavtale med HRU, og det er igangsatt et samarbeid med HRU om å finne flere inkubatorbedrifter i alle de tre kommunene. Det gjennomføres faste månedlige møter mellom NCE Heidner, inkubator og HRU og aktørene deltar / bistår i forbindelse med kurs og andre aktiviteter hos hverandre. Ringsaker kommune jobber offensivt med næringsutvikling og har ønsket et tett samarbeid med Klosser Innovasjon og NCE Heidner Biocluster. Klosser innovasjon har kontordager i Ringsaker og ved behov hvor vi har individuelle møter med gründere/bedrifter sammen med både næringsjef og Innovasjon Norge. På kveldene gjennomføres forretningsutviklingskurs i forskjellige temaer som er åpent for alle.

Nord-Østerdal (Tynset, Alvdal, Tolga, Os, Rendalen og Folldal) har tidligere hatt en fragmentert innovasjonsstruktur. Både fordi de ulike kommunene har hatt egne lokale løsninger som i liten grad har vært samordnet og fordi virkemiddelapparatet i liten grad har vært til stede i regionen. Dette er i endring:

- Klosser Innovasjon er samlokalisert på Tynset med Innovasjon Norge og Røros Næringshage. Budskapet er «ei dør inn» frontes utad mot kommuner og næringsliv.
- Det har vært jobbet målrettet for å gjøre Klosser Innovasjon og våre virkemidler kjent i regionen, både blant kommuner og næringsliv. Overfor kommunene har det vært et spesielt fokus på dialog og møtepunkter, for å få til en effektiv og målrettet næringsutvikling.
- Klosser Innovasjon på Tynset tilbyr inkubatorkontorer til gründere, med både drop-in og faste plasser, og tilbyr også webinarer for inkubator-bedrifter over hele fylket.
- Klosser Innovasjon har satt næringsutvikling på kartet og skapt faste møtesteder for næringslivet gjennom månedlige frokostmøter/inspirasjonskvelder på Tynset.
- Nord-Østerdal har flere potensielle røyeoppdrettere og Tynsetkontoret har derfor tatt et spesielt ansvar for røye-prosjektet gjennom temamøter og helgesamlinger.
- Prosjekter innen bioøkonomi for å utnytte regionens fortrinn til ytterligere næringsutvikling.
- Klossers tilstedeværelse i Nord-Østerdal har bidratt til å øke antallet innovasjonsidéer og har ført til en økning i antallet inkubatorbedrifter. Det er forventninger om ytterligere vekst.

Sør-Østerdal (Elverum, Trysil, Engerdal, Stor-Elvdal, Våler og Åmot). I Sør-Østerdal er det initiert flere ulike samarbeid: I løpet av våren 2020 signeres en samarbeidsavtale med Elverum Vekst. Avtalen legger opp til et tett samarbeid mellom partene for å legge grunnlag for å øke idestrømmen og antallet inkubatorbedrifter i Elverum. Som følge av finansiering fra Innlandet fylkeskommune etablerer Klosser Innovasjon lokalkontor i Elverum. I løpet av våren vil

inkubatoren være i dialog med minimum 10 industribedrifter for å kartlegge innovasjonspotensialet og behovet for etablering av industrinettverk. Klosser innovasjon har også samarbeidsavtale med Helse INN, felles arrangementer og det foregår løpende dialog om mulige inkubatorideer og samarbeid om bistand til bedrifter.

Klosser innovasjon har signert en avtale med Våler kommune. Intensjonen er å øke aktiviteten i Våler i løpet av 2020. I første omgang jobbes det nå tett med Forestia som har flere innovasjonsideer knyttet til sirkulærøkonomi. *For kommunene Åmot, Stor-Elvdal og Rendalen* har Klosser Innovasjon tidligere inngått en samarbeidsavtale med Sør-Østerdal Næringshage for å styrke arbeidet med utvikling av de regionale vekstbedriftene. Den påbegynte dialogen har allerede gitt seg utslag i flere inkubatorideer. Økt tilstedeværelse er også en forutsetning her for å kunne ta ut potentialet. Kommunene Trysil / Engerdal og Klosser Innovasjon har et svært godt samarbeid. I Trysil kommune har Klosser Inkubator fast kontordag en gang i måneden, der vi har individuelle møter med gründere/bedrifter sammen med både næringssjef og Innovasjon Norge. På kvelden gjennomfører Klosser innovasjon forretningsutviklingskurs i forskjellige temaer som er åpent for alle. Dette har resultert i flere inkubatorideer og avtaler.

Mål 2020:

Klosser Innovasjon skal fortsette arbeidet i henhold til følgende målsetninger:

1. Bidra til å styrke innovasjonsevnen i regionalt næringsliv. Dette skal skje gjennom å fokusere på FoU-aktiviteter og realisering av innovasjonsprosjekter i eksisterende næringsliv.
2. Samarbeide med Høgskolen i Innlandet og andre utdanningsaktører for å bidra til at det etableres utdanningstilbud basert på næringslivets og offentlige virksomheters egne behov, samt innenfor vedtatte bransjemessige satsningsområder.
3. Bygge arenaer og nettverk mellom regionalt næringsliv og innovasjonsaktører regionalt, nasjonalt og internasjonalt.
4. Videreutvikle dialogen med kommunene og regionene i fylket, for gjennom dette sikre god tilflyt av vekstideer, utvikling av regionale samfunnsutviklingsprosjekt og kobling mellom kompetanse i regionene og relevante kompetanseaktører (koblingsaktør).

Kommunikasjon

Klosser innovasjon har hatt et mål om økt synlighet, og har oppnådd gode resultater. Det var 76 medieoppslag om Klosser Innovasjon, våre inkubatorbedrifter og prosjekter i 2019 (60 i 2018). Vi har stor gjennomslagskraft på sosiale medier med 1858 følgere (1468 i 2018). Vi har hatt 105 nyhetssaker, publisert 29 arrangementer og ni videoer. På nettsiden har vi hatt 30 egenskrevne nyhetssaker (20 i 2018) og vi har lagt ut ni videoer på YouTube.

Vi har jobbet med å etablere vår brand som Klosser Innovasjon med fasadeskilt, nye brosjyrer, signaturbilder, nye roll-ups og ikke minst profesjonell produksjon av alle våre arrangement. Vi satser stadig mer på video som kommunikasjon. Filmen "En helse" som ble laget til Biotown er sett 31.000 ganger på Facebook og har nådd over 80.000 mennesker. Videoen "Innlandsoppdrett av røye" som er egenprodusert, er sett 12.000 ganger. Vi har startet med Webinarer og Live-sendinger for å nå ut til nye målgrupper.

Risikoforhold

Selskapets likviditet er tilfredsstillende og risikoen knyttet til utestående fordringer er liten. Selskapet er for det alt vesentlige finansiert av det offentlige. Gjennom de siste år har det vært en sterk vekst i aktivitetsnivå gjennom stor etterspørsel etter våre tjenester. Dette har ført til

en stor vekst i antall ansatte. For å opprettholde et slikt høyt aktivitetsnivå er selskapet avhengig av å beholde en sterk markedsposisjon.

Coronaviruset (Covid-19) har spredd seg i Norge og påvirker næringslivet og samfunnet i stor grad. Selskapets omsetning har så langt økt noe som følge av krisen, men det er usikkerhet om de langsiktige virkningene bl.a. på gjennomføring av større arrangement. Ledelsen følger utviklingen i omsetningen og ellers utviklingen i næringslivet og samfunnet tett. Selskapet vurderer kontinuerlig om tiltak bør iverksettes for å kunne møte svikt i omsetningen dersom dette skulle skje. Aktuelle tiltak kan være permitteringer og andre kostnadsbesparende tiltak. Selskapets likviditet er for øyeblikket tilfredsstillende.

Årsregnskapet

Årets regnskap er gjort opp med et resultat på kr - 109.031 før skatt. Det er styrets oppfatning at det fremlagte årsregnskapet gir et rettvise bilde av selskapets stilling og resultat. Årsregnskapet for 2019 er satt opp under forutsetning av fortsatt drift og styret bekrefter at forutsetningen er tilstede. Styret kjenner ikke til at det har inntruffet hendelser etter årets slutt som endrer vurderingen av foretakets stilling. Styret mener derfor at årsregnskapet gir et rettvise bilde av selskapets eiendeler og gjeld, finansielle stilling og resultat. Styret foreslår at årets underskudd føres mot annen egenkapital.

Arbeidsmiljø

Styret anser arbeidsmiljøet som godt, og er ikke kjent med at det er forekommet skader eller ulykker. Det var 3,6 % sykefravær i 2019, en økning pga. en langtidssykemelding. Arbeidet foregår i lokaler som er uten påvirkning av skadelige stoffer eller andre kjente skadelige faktorer.

Ytre miljø

Selskapets virksomhet er av en slik karakter at den i liten grad forurensrer det ytre miljø.

Likestilling

Det var ved årsskiftet 29 ansatte i selskapet, hvorav 14 kvinner og 15 menn. Av styrets seks medlemmer er to kvinner.

Hamar, 9. juni 2020

Thomas Breen
Styremedlem

Håvard Bjor
Styremedlem

Anne Gjerlaugsen Delphin
Styremedlem

Åge Skinstad
Styremedlem

Mette Rønning
Styremedlem

Nils Arne Nordheim
Styreleder

Frank Larsen
Adm. direktør

PENNEO

Signaturene i dette dokumentet er juridisk bindende. Dokument signert med "Penneo™ - sikker digital signatur".
De signerende parter sin identitet er registrert, og er listet nedenfor.

"Med min signatur bekrefter jeg alle datoer og innholdet i dette dokument."

Frank Larsen

Daglig leder/adm.dir.

På vegne av: Klosser Innovasjon AS
Serienummer: 9578-5995-4-307450
IP: 109.189.xxx.xxx
2020-06-09 18:37:08Z

Åge Skinstad

Styremedlem

På vegne av: Klosser Innovasjon AS
Serienummer: 9578-5998-4-1459281
IP: 77.16.xxx.xxx
2020-06-09 18:40:40Z

HÅVARD KRISTIAN BJØR

Styremedlem

På vegne av: Klosser Innovasjon AS
Serienummer: 9578-5999-4-1870799
IP: 193.213.xxx.xxx
2020-06-09 18:52:33Z

Thomas Breen

Styremedlem

På vegne av: Klosser Innovasjon AS
Serienummer: 9578-5993-4-1539345
IP: 109.189.xxx.xxx
2020-06-09 19:21:06Z

Nils Arne Nordheim

Styrets leder

På vegne av: Klosser Innovasjon AS
Serienummer: 9578-5993-4-446734
IP: 95.169.xxx.xxx
2020-06-09 19:25:56Z

Anne Gjerlaugsen Delphin

Styremedlem

På vegne av: Klosser Innovasjon AS
Serienummer: 9578-5993-4-2762058
IP: 84.247.xxx.xxx
2020-06-10 04:59:24Z

Anne Mette Lervik Rønning

Styremedlem

På vegne av: Klosser Innovasjon AS
Serienummer: 9578-5995-4-281322
IP: 217.144.xxx.xxx
2020-06-10 06:17:39Z

Penneo Dokumentnøkkel: AXZXH-IL8NB-COUMQ-UINSE-KPX5X-STTEO

Dokumentet er signert digitalt, med **Penneo.com**. Alle digitale signatur-data i dokumentet er sikret og validert av den datamaskin-utregnede hash-verdien av det opprinnelige dokument. Dokumentet er låst og tids-stemplet med et sertifikat fra en betrodd tredjepart. All kryptografisk bevis er integrert i denne PDF, for fremtidig validering (hvis nødvendig).

Hvordan bekrefter at dette dokumentet er originalen?

Dokumentet er beskyttet av ett Adobe CDS sertifikat. Når du åpner dokumentet i

Adobe Reader, skal du kunne se at dokumentet er sertifisert av **Penneo e-signature service** <penneo@penneo.com>. Dette garanterer at innholdet i dokumentet ikke har blitt endret.

Det er lett å kontrollere de kryptografiske beviser som er lokalisert inne i dokumentet, med Penneo validator - <https://penneo.com/validate>